

Tortury są zakazane we wszystkich systemach prawnych i kodeksach moralnych na świecie. Mogą więc być stosowane tylko tam, gdzie przełożeni i współpracownicy tolerują takie praktyki lub przymykają na nie oko i gdzie izby tortur są skutecznie oddzielone od świata zewnętrznego. Ofiary umierają lub boją się mówić o swoich doświadczeniach.

Na szczęście już 91 państw jest stroną OPCAT – Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie Zakazu Stosowania Tortur i innego Okrutnego Nieludzkiego Traktowania albo Karania uchwalonego ponad 20 lat temu – 18 grudnia 2002 r. 77 z tych państw wyznaczyło krajowe mechanizmy prewencji, co oznacza, że prewencja staje się zjawiskiem globalnym.

Protokół wykracza poza prostą deklarację, że tortury są złe. Uznaje, że wszystkie miejsca zatrzymań mogą stać się miejscami, w których dochodzi do tortur. Czy to w wyniku nadużyć, czy też dlatego, że jednostki wykorzystują swoją przewagę nad bezbronnym więźniem w sposób niekontrolowany.

Według tego dokumentu nacisk należy kłaść na działania o charakterze prewencyjnym, a nie interwencje podejmowane post factum. OPCAT ustanowił system regularnych wizytacji przeprowadzanych przez niezależne międzynarodowe i krajowe organy, w miejscach gdzie przebywają osoby pozbawione wolności. Na poziomie międzynarodowym utworzony został Podkomitet ONZ do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (SPT), natomiast na poziomie krajowym Państwo Strona zobowiązana jest utworzyć krajowy mechanizm prewencji. Regularny system wizyt ekspertów krajowych i międzynarodowych ma stworzyć płaszczyznę konstruktywnego dialogu pomiędzy Podkomitetem i Krajowym Mechanizmem, a władzami wizytowanej instytucji i danego państwa.

Działający w polskim Biurze RPO Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur przeprowadza wizyty prewencyjne w każdym miejscu pozbawienia wolności i bez wcześniejszych zapowiedzi. System monitoringu prewencyjnego, który zawdzięczamy OPCAT, angażuje władze państwowe, krajowe mechanizmy prewencji i Podkomitet w trójstronny dialog. Ma on budować u obywateli brak akceptacji dla tortur i innych form złego traktowania obywateli przez funkcjonariuszy państwowych.

Funkcjonariusz więzienny nie będzie torturował więźnia, który ma się spotkać z gościem. Przesłuchujący nie ulegnie pokusie wymuszenia zeznań, jeśli jego działania będą monitorowane i odpowiednio nadzorowane. Dlatego tak ważna jest prewencja.

Źródło: RPO